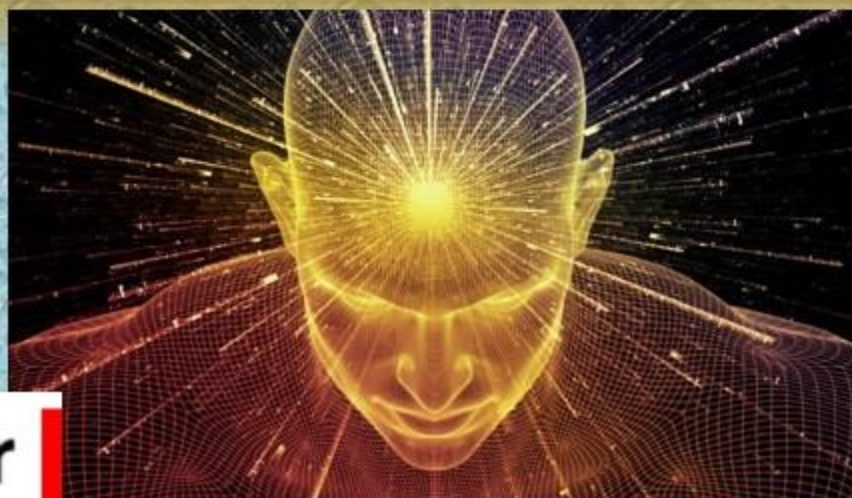

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اوصاف و سیره عملی خردمندان حقگرا

راه داخل شدن از درهای بهشت، هشت ویژگی «اولوالالباب»
«تدبر در آیات ۱۹ تا ۲۴ سوره رعد»

فهرست مطالب

- بصیرت حقگرایان و کوردلی حقگریزان
- صفات هشتگانه « اولوالالباب » [درهای بهشت]:
 - ۱- وفای به عهد و میثاق
 - ۲- صله ارحام
 - ۳- خشیت از پروردگار
 - ۴- ترس از «سوء حساب»
 - ۵- صبر برای خشنودی خداوند
 - ۶- بر پا داشتن نماز
 - ۷- انفاق آشکار و پنهان
 - ۸- دفع بدی با نیکی
- فرجام نیک خردمندان (برزخ و قیامت)
- پاداش های چهارگانه « اولوالالباب » در آخرت
- صفت هایی که قرآن برای « اولوالالباب » ذکر می کند.

بصیرت حقگرایان و کوردلی حقگریزان

رعد ۱۹

أَفَمَنْ يَعْلَمُ أَنَّمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ
كَمَنْ هُوَ أَعْمَىٰ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ **أُولُو الْأَلْبَابِ**

آیا کسی که می داند آنچه از طرف پروردگارت بر تو فرود آمده ، حق است ، همانند کسی است که او نابیناست؟! تنها **خردمندان** متذکر می شوند.

مردم در مورد اصول و معارف حق دو دسته اند:

- ۱- **خردمند**: هر کسی که دعوت حق و معارف الهی را بپذیرد، بینا و خردمند است.
- ۲- **کوردل**: هر کس که دعوت حق و معارف الهی را رد کند، کوردل و تهی مغز است.

صفات هشتگانه « اولوالالباب » [درهای بهشت]:

- ۱- وفای به عهد و میثاق
- ۲- صله ارحام
- ۳- خشیت از پروردگار
- ۴- ترس از «سوء حساب»
- ۵- صبر برای خشنودی خداوند
- ۶- برپا داشتن نماز
- ۷- انفاق آشکار و پنهان
- ۸- دفع بدی با نیکی

۱- وفا داری به عهد و میثاق

الَّذِينَ يُوفُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَلَا يَنْقُضُونَ الْمِيثَاقَ

رعد ۲۰

همان کسانی که به پیمان خدا وفا می کنند و پیمان محکم را نمی شکنند.

الف) اولوالالباب

ب) تهی مغزان و کوردلان

عهد سپاران با خدا، به لحاظ وفا به میثاق یا نقض آن دو دسته اند:

الف) «اولوالالباب» که به عهد خود با خدا وفا دارند و صادقانه تا پای جان ایستادگی میکنند و در تصمیمشان تبدل روا نمیدارند:

مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَّنْ قَضَىٰ

احزاب ۲۳

نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَّنْ يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا

احزاب ۱۵-۱۹

ب) «تهی مغزان» و «کوردلان» که روز خطر پیمانشان را می شکنند:

وَلَقَدْ كَانُوا عَاهَدُوا اللَّهَ مِنْ قَبْلُ لَا يُولُونَ الدُّبَارَ وَكَانَ عَهْدُ اللَّهِ مَسْئُولًا -

قُلْ لَنْ يَنْفَعَكُمْ الْفِرَارُ إِنْ فَرَرْتُمْ مِنَ الْمَوْتِ أَوِ الْقَتْلِ وَإِذَا لَا تُمْتَعُونَ إِلَّا قَلِيلًا

وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ...

رعد ۲۱

و کسانی که آنچه را خدا فرمان به پیوستنش داده می پیوندند.

نکته: این جمله، به تعبیر زمخشری مطلق است و همه آنچه را که خداوند به تحکیم پیوند آن دستور داده، در بر می گیرد، حتی انسان باید حقوق حیواناتی که در منزل نگه داری میشوند، رعایت کند و دستور الهی درباره آنها را انجام دهد.

(الکشاف، ج ۲، ص ۵۲۵)

صله رحم از مهم ترین واجب های عاطفی

...وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ...

نساء ۱

عاقبت شوم پیمان شکنان و قاطعان پیوندهای خانوادگی، اجتماعی و سیاسی

وَالَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَئِكَ لَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ

رعد ۲۵

۳- خشیت از پروردگار

وَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ
و از مخالفت پروردگارشان می هراسند.

رعد ۲۱

وصف انبیاء علیهم السلام

وَيَخْشَوْنَ^{۱۰}هُ وَ لَا يَخْشَوْنَ^{۱۱} أَحَدًا إِلَّا اللَّهَ

احزاب ۳۹

وصف عالمان حقیقی

إِنَّمَا يَخْشَى^{۱۲} اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ

فاطر ۲۸

رضایت خداوند، نتیجه خشیت

رَضِيَ^{۱۳} اللَّهُ عَنْهُمْ وَ رَضُوا^{۱۴} عَنْهُ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ^{۱۵} رَبَّهُ

بینه ۸

۴- ترس از «سوء حساب»

وَيَخَافُونَ سُوءَ الْحِسَابِ

رعد ۲۱

و از حساب بد، می ترسند.

آنان که دعوت حق را اجابت نکردند «سوء حساب» هستند

لِّلَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمُ الْحُسْنَىٰ وَالَّذِينَ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُ لَوْ
أَنَّ لَهُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدَوْا بِهِ أُولَٰئِكَ
لَهُمْ سُوءُ الْحِسَابِ وَمَأْوَاهُمُ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمِهَادُ

رعد ۱۸

«سوء حساب» آن است که تمام گناهان را در حضور همه محاسبه می کند، از این رو هراس از رسوایی و خواری مطرح است و اولوالالباب از چنین حسابرسی واهمه دارند.

۵- صبر برای خشنودی خداوند

وَالَّذِينَ صَبَرُوا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِمْ

و کسانی که در طلب (رضایت) ذات پروردگارشان شکیبایی می کنند.

رعد ۲۲

اقسام سه گانه صبر

در آیه اطلاق جمله **وَالَّذِينَ صَبَرُوا** همه اقسام صبر را فرا می گیرد. «اولوالالباب» دشواری عمل به واجبات، خویشتنداری از گناه و جزع نکردن بر حوادث تلخ روزگار را فقط برای خشنودی خدا و به دست آوردن وجه الله به جان می خرند، پس صبرشان فقط برای خداست، زیرا می دانند که همه چیز، جز وجه خدا از بین رفتنی است: «كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ»

قصص ۸۸

از دلایل امتحان های دنیا

وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ حَتَّىٰ نَعْلَمَ الْمُجَاهِدِينَ مِنكُمْ وَالصَّابِرِينَ

محمد ۳۱

۶- بر پا داشتن نماز

وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ

و نماز را بر پا می دارند.

رعد ۲۲

«اقامه» نماز

زیرا «اقامه» نماز سبب اقامه دین می شود، چون دین به مثابه خیمه ای است که عمود و ستون آن، نماز است و اگر عمود خیمه برپا شود، خیمه نیز پا بر جاست.

برکت نماز

أَتْلُ مَا أُوْحِيَ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ

مایه تقرب پرهیزگاران

الصَّلَاةُ قُرْبَانٌ كُلُّ تَقِيٍّ... نماز مایه تقرب و قربانی خود نگه داران (از گناه) است.

نهج البلاغه
حکمت ۱۳۶

۷- انفاق آشکار و پنهان

وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً

رعد ۲۲

و از آنچه به آنان روزی داده ایم، پنهانی و آشکارا، (در راه خدا) مصرف می کنند.

شروط اساسی انفاق:

۱- از روزی خدا (حلال) باشد، چون رزق از اوصاف فعلی خداوند است.

ذاریات ۵۸

إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ

هود ۶

وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا

۲- انفاق کننده از اموال پاکی که دسترنج خود اوست، در راه خدا بدهد.

بقره ۲۶۷

أَنْفَقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ

۸- دفع بدی با نیکی

وَيَدْرَعُونَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ^۹ و با نیکی، بدی (خود یا دیگران) را دور می سازند.

رعد- ۲۲

إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ^{۱۰}

هود- ۱۱۴

اثر حسنات بر سیئات

وَلَا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ^{۱۱}

فصلت- ۳۴

حسنه با سیئه برابر نیست:

فصلت- ۳۴

- ادْفَعْ بِالتِّي هِيَ أَحْسَنُ^{۱۲}

سیئه را باید به بهترین روش دفع کرد:

مومنون- ۹۶

- ادْفَعْ بِالتِّي هِيَ أَحْسَنُ السَّيِّئَةِ^{۱۳}

فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ^{۱۴}

اگر انسان بدی را با حسنه دفع کند، دشمنی جای خود را به دوستی گرم و صمیمی می دهد:

فصلت- ۳۴

وَمَا يُلْقَاهَا إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَمَا يُلْقَاهَا إِلَّا ذُو حَظٍّ عَظِيمٍ^{۱۵}

جنین رفتاری، تنها سیره صابراتی است که دارای بهره فراوان اند:

فصلت- ۳۵

فرجام نیک خردمندان (برزخ و قیامت)

أُولَئِكَ لَهُمْ عُقُوبَى الدَّارِ
آنان، بر ایشان فرجام [نیک] سرای دیگر است

رعد ۲۲

دنیا بی نتیجه و از آخرت گسسته نیست، بلکه پایانی دارد که

پرهیزگاران از آن بهره مندند: **وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ**

اعراف ۱۲۸

«حیات طیب» مومنان حقیقی

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثِيَ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً
طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

نحل ۹۷

چنین خردمندانی که دل های حق پذیر دارند و از صفات یاد شده، برخوردارند، پایان دنیا (آخرت) از آن آنان و به کام آنهاست.

پاداش های چهار گانه « اولوالالباب » در آخرت

۱- باغ های بهشتی

۲- دیدار با خویشاوندان صالح

۳- ورود فرشتگان بر « اولوالالباب » و سلام بر آنها

۴- فرجام نیک و خوش عاقبتی خردمندان

۱- باغ های بهشتی

جَنَاتٌ عَدْنٌ يَدْخُلُونَهَا (همان) بوستان های (ویژه ی) ماندگار که وارد آن می شوند.

رعد ۲۳

بهترین انسان ها

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ -
جَزَاءُ لَهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٌ عَدْنٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ لِمَنْ
خَشِيَ رَبَّهُ

بینه ۷ و ۸

نکته: هر موجودی که در قرارگاه اصلی خود به سر ببرد، در معدن خود قرار دارد و بهشت موطن اصلی مومن است.

«جَنَاتِ عَدْنِ» بر پایه روایات، محل خاصی از بهشت است که بر دیگر باغ های آن امتیاز دارد.

۲- دیدار با خویشاوندان صالح

وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ

و هر کس از پدرانشان و همسرانشان و فرزندانشان شایسته باشند (نیز وارد بهشت میشوند).

رعد ۲۳

لطفی بزرگ به اهل بهشت

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَعِيمٍ... وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّيَّتُهُمْ بِإِيمَانٍ أَلْحَقْنَا بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَمَا أَلْتَنَاهُمْ مِنْ عَمَلِهِمْ مِنْ شَيْءٍ كُلُّ امْرِئٍ بِمَا كَسَبَ رَهِينٌ

طور ۱۷ و ۲۱

دعای فرشتگان در حق مومنان حقیقی

رَبَّنَا وَأَدْخِلْهُمْ جَنَّاتٍ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

غافر ۸

دشمنان نزدیک مومنان

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ وَأَوْلَادِكُمْ عَدُوًّا لَكُمْ فَاحْذَرُوهُمْ...

تغابن ۱۴

با هم سوختن خانواده معصیت کار در هنگامه قیامت

احْشَرُوا الَّذِينَ ظَلَمُوا وَأَزْوَاجَهُمْ

صافات ۲۲

۳- ورود فرشتگان بر « اولوالالباب » و سلام بر آنها

وَالْمَلَائِكَةُ يَدْخُلُونَ عَلَيْهِمْ مِنْ كُلِّ بَابٍ - سَلَامٌ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ...

و فرشتگان از هر دری بر آنان وارد می گردند. (و می گویند: سلام بر شما به خاطر شکیبایی تان!

رعد ۲۳-۲۴

سلام فرشتگان به مومنان در دنیا و برزخ و قیامت

هُوَ الَّذِي يُصَلِّي عَلَيْكُمْ وَمَلَائِكَتُهُ لِيُخْرِجَكُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ...، تَحِيَّتُهُمْ يَوْمَ يَلْقَوْنَهُ سَلَامٌ...

احزاب ۴۳ و ۴۴

الَّذِينَ تَتَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ طَيِّبِينَ يَقُولُونَ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

نحل ۳۲

وَسِيقَ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًا حَتَّى إِذَا جَاءُوهَا وَفُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ

زمر ۷۳

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ - ادْخُلُوهَا بِسَلَامٍ آمِينَ

حجر ۴۵ و ۴۶

۴- فرجام نیک و خوش عاقبتی خردمندان

فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ

و چه نیکوست فرجام سرا [ی دیگر].

رعد ۲۴

عاقبت متقین و کافرین

مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وَعَدَ الْمُتَّقُونَ تَجْرِي مِنْ
تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ أَكْلُهَا دَائِمٌ وَظِلُّهَا تِلْكَ عُقْبَى
الَّذِينَ اتَّقَوْا وَعُقْبَى الْكَافِرِينَ النَّارُ

رعد ۳۵

صفت هایی که قرآن برای « اولوالالباب » ذکر می کند:

وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيَاةٌ يَا أُولِيَ الْأَلْبَابِ

۱- راز احکام را میفهمند.

تَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَىٰ وَاتَّقُونِ يَا أُولِيَ الْأَلْبَابِ

۲- آینده نگر هستند.

لِأُولِيَ الْأَلْبَابِ الَّذِينَ... يَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا

۳- دنیا را محل عبور و گذر می دانند نه توقفگاه و مقصد.

لَقَدْ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِأُولِيَ الْأَلْبَابِ

۴- از تاریخ ، درس عبرت می گیرند.

الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ... وَأُولَئِكَ هُمُ أُولُو الْأَلْبَابِ

۵- بهترین و برترین منطق را می پذیرند.

أَمَّنْ هُوَ قَانِتٌ آنَاءَ اللَّيْلِ... إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ

۶- اهل تهجد و عبادت می باشند.

تحقیق و تدبیر:
حجت الاسلام علی رجبی

صفحه آرایی:
سید داود کاظمی

زمستان ۱۳۹۸